

קהילת מבקשי דרך, ע"ר

ש"י עגנון 22 ירושלים 93589 קווי אוטובוס 22, 13, 24, 4

טל: 02-6792501 פקס: 02-6786207

דואר אלקטרוני: kehillah@bezeqint.net

אתר אינטרנט: www.mevakshei.org

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

”כי הנה פחמֶר בַּיַד הַיּוֹצֵר...” מהו החומר, מי הוא היוצר?

דברים לערב יום כיפור תשע"א, קהילת מבקשי דרך, ירושלים

הדברים היום מוקדשים לחברתנו בתיה אובל, הנאבקת על חייה. רואה אני אותה עומדת לפני בימה זו בתחילת תפילת מוסף של יום הכיפור ושרה בקולה היפה את “הנני העניה ממעש”. היא לא עניה, להיפך – היא עשירה ממעש, ומעל לכל, מעשירה את כל אלה שחייה נוגעים בהם. ואנו, שזכינו להיות חברים, יכולים רק לגמול לה באהבתנו, אהבה מכל הלב.

”פל נְדָרִי. וְאֶסְרִי. וְשָׁבוּעִי. וְחֲרָמִי...” כולם – “בְּכֻלָּהוֹן.. שְׁבִיקִין. שְׁבִיתִין. בְּטָלִין וּמְבַטְלִין. לֹא שְׁרִירִין וְלֹא קִיָּמִין: נְדָרְנָא לֹא נְדָרִי. וְאֶסְרְנָא לֹא אֶסְרִי. וְשָׁבוּעַתְנָא לֹא שָׁבוּעוֹת”.

והמנגינה העתיקה היא יפה, עצובה, קורעת לב. לא לחינם בחר ארנסט בלוך בצילו ככלי המיצג את קול המתפלל ביצירתו בשם זה. אולם התפילה מלא, כפי שאינו מלא באף יום אחר מימות השנה ועבור לא מעטים זו הפעם היחידה בשנה בה יהיו בבית כנסת, יקחו חלק בתפילה, יביעו הזדהות עם הדת, או האמונה או התרבות או המסורת – איש ואשה לפי הכרתו. כולנו כאן, הכותרת אינה חשובה. כן חשובה היא הרגשת השותפות, השייכות של אלפי שנים, השייכות אל אלפים, רבבות ומליונים שכך התפללו וכך מתפללים “מִמְזֶרַח-שֶׁמֶשׁ וּמִמְעַרְבָּה” כדברי ישעיהו (מ"ה, 13). אך מה, בעצם, אומרת התפילה? האם זו התנערות מוחלטת, מודגשת וחגיגית - מכל הבטחה, מכל מחויבות, מכל אחריות? האם לשם כך באנו, לצורך זה התכנסנו?? והתפילה ממשיכה, ומגיעה לפיוט הנפלא – “כי הנה פחמֶר בַּיַד הַיּוֹצֵר”. ושוב הלב נכבש גם ע"י המנגינה וגם ע"י ההקבלות היפות

כי הנה פחמֶר בַּיַד הַיּוֹצֵר..
כי הנה כאֶבֶן בַּיַד הַמְּסַתֵּת..
כי הנה פֶּגְרֶזֶן בַּיַד הַחֶרֶשׁ..
כי הנה פֶּהָגָה בַּיַד הַמְּלַח..
כי הנה פְּזֻכּוּכִית בַּיַד הַמְּזַגֵּג..
כי הנה פִּרְיָעָה בַּיַד הַרוֹקֵם..
כי הנה כְּכֶסֶף בַּיַד הַצּוֹרֵף..
... כֵּן אֶנְחֵנוּ בַּיַדְךָ

החומר אינו אחראי לתכולת הכלי שייעשה ממנו, האבן אינה בוחרת אם תיזרק ותפגע ותזיק או אם תהיה חלק מבנין, ההגה אינו זה הקובע את מטרת השיט של הספינה...

קהילת מבקשי דרך, ע"ר

ש"י עגנון 22 ירושלים 93589 קווי אוטובוס 22, 13, 24, 4

טל: 02-6792501 פקס: 02-6786207

דואר אלקטרוני: kehillah@bezeqint.net

אתר אינטרנט: www.mevakshei.org

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

האם מרוב שאנו מבקשים להביע דבקות באמונה, אנו מתנערים מאחריות למעשינו, לתוצאותיהן?

אמרה מפורסמת בת ארבע מלים במסכת אבות (ג' 15) אומרת - **הַכֹּל צְפוּי, וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה**. חכמים ונבונים פרשו פסוק זה, וגם אם לא אתיימר לבוא בסודם (בראשית,

מ"ט 6), אביא פירוש משלי. איש מדעי הטבע אני, ויודע שעולמנו כפוף לחוקי

המתמטיקה, הפיסיקה והכימיה – חוקים חדים, נוקשים ואוניברסליים. פעם מדענים

אף האמינו שכל החוקים האלה כבר ידועים וברורים לנו, אך "**החכמנו מאז**" – אם

לעשות פרפראזה על שירו המפורסם של דון מקלין. חוקי הטבע יקבעו את מסלול

תעופתה של האבן המושלכת ואת הנזק שתגרום, את מסלול מעופו של כדור שנורה

ואת מידת פגיעתו ואת גודלה של האנרגיה שתשתחרר מפיצולו של גרעין אורניום –

"**הכל צפוי**". אך "**הרשות נתונה**" ביד אוחו האבן לא להשליכה אלא לבנות בה. בידי

מחזיק הרובה הרשות ללחוץ או לא ללחוץ על ההדק, ביד מפצל האטום הבחירה

לגרום הרג והרס או לרתום את האנרגיה המשתחררת לעבודה וליצירה. אמנם

"**הרשות נתונה**" – אך האחריות והמחויבות הם המחיר שלה.

מחויבות – התחייבות – נדר. התורה אינה מקלה בעניו זה - **פִּי-תִדְרֹךְ נִדְרֶךָ... לֹא תֵאָחֵר**

לְשִׁלְמוֹ: פִּי-דְרָשׁ יִדְרָשְׁנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ (דברים, כ"ג 22). ובספר "**ויקרא**" אנו מוצאים

מעין מחירון לנדרים, כל נודר ו"ערכו". אמת, פרק זה מגרה, ולא לטובה, את הנטיות

הפלורליס-טיות ובוודאי את הנטיות הפמיניסטיות, שהרי "ערכו" של זכר גבוה

מ"ערכה" של אשה - **וְהָיָה עֶרְכְּךָ, הַזָּכָר, חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף--בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ** (כ"ג 3)

ואילו - **וְאִם-נִקְבָּה, הוּא--וְהָיָה עֶרְכְּךָ, שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל** (שם, 4). וגם איש שכמוני זוכה

שם ל"מחיר מבצע" בהנחה - **וְאִם מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וּמֵעַלָּה, -אפילו - אִם-זָכָר, וְהָיָה**

עֶרְכְּךָ, חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁקֶל (שם, 7). אך מבקש אני ללכת אל המשנה העוסקת בפרק זה

במסכת "ערכין" שבסדר "קדושים". שם (ד', 4) אנו מוצאים - "**השנים בנידר, כיצד:**

ילד שהעריך את הזקן, נותן ערך זקן; וזקן שהעריך את הילד, נותן ערך ילד". תהא נא

הקביעה הזו ל"מוטו" של המשך דברי.

אנו, החיים כיום, זוכים לחיות, להיות התגשמות החלום של דורי דורות של נרדפים

ומעונים, גולים ומגורשים, מעונים ונרצחים וגם של הוזים ונביאים, של הוגים

ומנהיגים, של חלוצים ולוחמים. הם נתנו בידנו את ה"חומר", ידנו היא יד היוצר –

בידינו ל"חוגג" ובידינו ל"מוגג", בידינו ל"ישר" ובידינו ל"עקם" – אך אין לנו הזכות

לנהוג בו כאילו הוא שלנו בלבד. אך אל מול מחויבות זו, עומדת מחויבות עוד גדולה

קהילת מבקשי דרך, ע"ר

ש"י עגנון 22 ירושלים 93589 קווי אוטובוס 22, 13, 24, 4

טל: 02-6792501 פקס: 02-6786207

דואר אלקטרוני: kehillah@bezeqint.net

אתר אינטרנט: www.mevakshei.org

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

בהרבה, המחויבות לבאים אחרינו. בזמנו הוקמה "נציבות הדורות הבאים" ולכאורה כל מה שנותר ממנה הוא אך ערך קצר ב"ויקיפדיה". רק לכאורה - כי בסופו של דבר ועניין כולנו הננו "נציבות הדורות הבאים". אנחנו קובעים את אופיה של הארץ והמדינה בה הם יחיו, בידנו איכות המים שישתו ואיכות האוויר שיששמו, בידנו החינוך שהם יקבלו ובידנו לעשות הכל שהם יחיו בארץ הזו ולא יישלחו להילחם ואף למות למענה. **אבות קובעים את המחיר שמשלמים בניהם** – אשוב ואצטט את דון מקלין בשירו "בראשית". בידנו "הזקנים" לתת להם את הערכים הנכונים, אך גם לקבל את הערכים הנכונים מהם – "ילד שהעריך את הזקן, נותן ערך זקן; וזקן שהעריך את הילד, נותן ערך ילד".

על ערכים אלה למדתי מהורי, מילדי ומנכדי. והרשו לי לחלוק אתכם סיפור קצר או שניים: קריאה למדתי במחנה ריכוז, כאשר עבור פרוסת לחם, שנחסכה מפי הורי, גב' וורמברנד לימדה אותי קרוא וכתוב עברית.. ערך של חינוך והקניית ידע שנתנו "זקנים" (?) לילד - אמא היתה בתחילת שנות השלושים שלה. שנים רבות אח"כ, ואני אב לנער שעומד לפני גיוס. הזמן הוא זמן האינתיפאדה הראשונה ובשעת חסד נדירה בינינו, אנו מנהלים "שיחת מטבח". ואני שאלתי אותו, שמתעקש להתגיס לשירות קרבי, האם הוא מבין במה שרות זה כרוך בימים אלה. והוא, שמיד הבין את כוונתי אמר – "אבא, אתם חינכתם אותי ואתה צריך לסמוך עלי שאני אינני יורה בילדות קטנות ולא אתן גם לזה שעל ידי לירות בילדה קטנה. ואם רק ילדה קטנה אחת לא תיהרג בזכותי, אז עשיתי משהו בצבא המ... הזה." ערך של מוסר שלימד הילד את ה"זקן".

בסיפור הבא אנו שוב מתקדמים שנים, ונכדתנו הבכורה, ליאור, הולכת לגן חובה. והגן, אני גאה לספר, הוא בחסות "בית דניאל" של התנועה הרפורמית. ובגן זה גם קבוצה של ילדים כבדי שמיעה הבאים מכל רחבי תל אביב. פעילויות רבות משותפות לכל הילדים. והנה, שתי החברות הטובות ביותר של ליאור הן מקבוצת כבדי השמיעה – אסנת, ממשפחה מזרחית דתית מאד מדרום תל אביב, ונדיה, ילדה ערבית מיפו. אני אוהבת אותן כמו את החיים שלי, אמרה לי ליאור. "מפי עוללים" (תהילים, ח' 3) נלמד ערכים של שוויון, פתיחות, חברות.

לפני שבועות מספר חנכה חברת תעופה קו מישראל לדיסלדורף. ארוע ההשקה נערך בכיכר ספרא ברוב חגיגות בהשתפות הנשיא וראש העיר. והיתה שם גם שיכבה שלמה של כתות יי מבית ספר גרמני, שהובאה במיוחד ע"י החברה. לפני תחילת הארוע (שהיה

קהילת מבקשי דרך, ע"ר

ש"י עגנון 22 ירושלים 93589 קווי אוטובוס 22, 13, 24, 4

טל: 02-6792501 פקס: 02-6786207

דואר אלקטרוני: kehillah@bezeqint.net

אתר אינטרנט: www.mevakshei.org

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

מאז מושקע) הגיעו גם נערים ונערות ישראלים משכבת גיל מקבילה, מבית ספר ירושלמי. היה ברור ששתי הקבוצות כבר בילו יחד לפני כן וכאשר נפגשו בכיכר ספרא, הפגישה היתה מלווה בשאגות שמחה, חיבוקים ונשיקות. ואני, ה"זקן" שזוכר את העבר, שמחתי לראות את הערך של חדות העתיד, עתיד המשוחרר ממועקות העבר. ואם בילדים מדובר ואם זיכרון העבר הועלה, אינני יכול, אינני רשאי, להתעלם ממה שמבקשים לעולל לילדים, אמנם של עובדים זרים, אך שגדלו כאן ושפתנו שפתם ואת ארצנו הם מבקשים לראות כארצם, אך יש מי שבאווילות וברשעות מבקשים לגרשם מכאן. והרי, בעיני אלוהים ואדם, התנהגותנו כלפיהם היא שתקבע את ה"ערך" שלנו, בעיני עצמנו, בעיני העולם כולו, היום ולתמיד!

מי החומר ומי היוצר? שאלה הכותרת של דברי. והנה זו התשובה – הם הילדים שלנו, הנכדים שלנו - אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה עִמָּנוּ עִמָּד הַיּוֹם לְפָנַי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֹה עִמָּנוּ הַיּוֹם (דברים, כ"ט 14) הם החומר. הנדרים המחויבויות שלנו אליהם לא בטלן, לא מבוטלן, הם שרירין וקימין.

לפני שבע שנים בדיוק עמדתי כאן והקדשתי את דברי לליאור, אותה כבר הזכרתי, נכדתנו הראשונה שאך נולדה אז. סיימתי במלים משיר של אהוד מנור. היום, למענה, למען שלושת נכדינו שנוספו מאז, למען הנכדה החדשה "בדרך", למען הילדים והנכדים של כולנו, אבקש - יהיו נא מלים אלה - נְדָרַי... וּשְׁבוּעֵי. וְחֲרָמֵי. וְקוֹנָמֵי... וְכַנּוּיֵי... דְאֶסְרָנָא עַל נַפְשָׁתָנָא –

עוֹד תִּרְאוּ, עוֹד תִּרְאוּ

כְּמָה טוֹב יְהִיָּה

בְּשָׁנָה, בְּשָׁנָה הַבָּאָה

אהרן לבנשוס

17.09.10